

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สื่อการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญ มีบทบาทต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ (1) เป็นตัวกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนต่อเรื่องที่จะเรียน (2) เป็นเครื่องมือที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ (3) ช่วยให้ประสบการณ์รู้อรรถรสแก่ผู้เรียน (4) ให้แนวคิดบางอย่าง (5) ช่วยทำให้เกิดบรรยากาศเป็นกันเอง และ (6) สร้างสถานการณ์ที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2550, น.10-15) ประกอบกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในมาตรา 24 ข้อที่ 5 กล่าวว่า “ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542, น.15) ดังนั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องใช้สื่อการสอนและผลิตสื่อการสอนเป็น เพื่อให้ได้สื่อที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน อีกทั้งประหยัดเงินในการต้องซื้อสื่อที่อาจไม่มีคุณภาพ

ปัญหาของการผลิตสื่อและการใช้สื่อการสอนของครูมีหลายประการ (1) ปัญหาเกิดจาก ขาดความรู้และความเข้าใจและทักษะในการผลิตและการใช้สื่อการสอน ซึ่งเกิดจากครูไม่มีการออกแบบระบบการผลิตและใช้สื่อการสอน ซึ่งการออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอนในปัจจุบันและอนาคตจะเปลี่ยนไปมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเช่นกัน ในด้านคุณค่าของการออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2550, น.56) ได้กล่าวว่า “เหตุผลสำคัญของการออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอน คือ จะเป็นแนวทางในการผลิตสื่อการสอนที่แน่นอน ประหยัดเวลาในการผลิตสื่อ ช่วยให้การผลิตและการใช้สื่อบรรลุเป้าหมายเมื่อใช้กับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จะทำให้การผลิตและการใช้สื่อการสอนแต่ละประเภทมีความประสานสัมพันธ์กัน ประกันคุณภาพของสื่อการสอน และครูสามารถปรับปรุงแปรเปลี่ยนสื่อที่ผลิตให้ดีขึ้น” มักจะพบเสมอว่า ครูยังไม่ให้ความสำคัญและขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2548, น.181-182) และ (2) ปัญหาด้านผู้บริหร มักจะอบรมครูในเรื่องการเขียนแผน การจัดทำหลักสูตร การออกข้อสอบ ฯลฯ ควรจะได้มีการอบรมครูในเรื่องการออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอน

การอบรมครูให้มีความรู้ความสามารถในเรื่องการออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอน โดยชุดฝึกอบรมทางไกลจะช่วยให้ผู้รับการอบรม (1) สามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ และพึ่งพาช่วยเหลือจากวิทยากรน้อยที่สุด (2) บรรจุเนื้อหาสาระที่วิเคราะห์ไว้ดีแล้วจะช่วยให้ผู้รับการอบรมได้รับความรู้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร (3) มีสื่อที่หลากหลาย

แต่จะช่วยทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้เป็นอย่างดี และ (4) มีระบบการประเมินที่จะประกันคุณภาพของผู้รับการอบรมในแต่ละหลักสูตร ซึ่งมีผลต่อคุณภาพของผู้รับการอบรมโดยรวม (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2558, น.2-3)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชซึ่งมีนโยบายและพันธกิจที่จะให้บริการวิชาการในรูปแบบการฝึกอบรม ประกอบกับมหาวิทยาลัยแห่งนี้ใช้ระบบการศึกษาทางไกล จึงควรได้มีการฝึกอบรมทางไกลโดยใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล ซึ่งเป็นสื่อที่จะถ่ายทอดความรู้ไปยังครู ซึ่งครูมีภารกิจในการสอนค่อนข้างมากก็สามารถหาความรู้ได้จากชุดฝึกอบรมทางไกล

ในการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลต้องผ่านกระบวนการการทดสอบเบื้องต้นและการทดลองใช้จริง เพื่อปรับปรุงก่อนนำมาใช้ในรูปชุดฝึกอบรมทางไกลของมหาวิทยาลัยต่อไปได้ และเพื่อให้สนองตอบกับนโยบายของมหาวิทยาลัยในการให้บริการวิชาการ จึงศึกษากับครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาโรงเรียนจังหวัดนนทบุรี ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและองค์การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะ (1) จังหวัดนนทบุรีเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจึงควรให้บริการกับโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรีด้วยกัน และ (2) โรงเรียนในจังหวัดนนทบุรีเป็นต้นแบบของการจัดการเรียนการสอนและมีจำนวนโรงเรียนน้อย จึงทำให้การเผยแพร่ความรู้จะทำได้ครอบคลุมทุกโรงเรียน

ดังนั้น ควรจะได้มีการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลขึ้น เรื่องการออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอน เพื่อจะเป็นนวัตกรรมทางด้านสื่อทางไกลโดยชุดฝึกอบรมทางไกลจะช่วยให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ นำไปสู่การผลิตและการใช้สื่อการสอนอย่างมีคุณภาพ และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอน สำหรับครูในโรงเรียนจังหวัดนนทบุรีให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.2 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมของครูผู้รับการอบรมที่อบรมด้วยชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอน

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูผู้รับการอบรมที่อบรมด้วยชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอน

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอน สำหรับครูในโรงเรียนจังหวัดนนทบุรีมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

3.2 ครูผู้รับการอบรมที่อบรมด้วยชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอนมีผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม

3.3 ครูผู้รับการอบรมที่อบรมด้วยชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยและพัฒนา

4.2 ประชากรในการวิจัย คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาโรงเรียนจังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสังกัดองค์การบริหารส่วนการปกครองท้องถิ่น ปีการศึกษา 2559 จำนวน 5,026 คน

4.3 ขอบข่ายเนื้อหาสาระในการวิจัย ครอบคลุม หัวเรื่องที่ถ่ายทอดในชุดฝึกอบรมทางไกล ประกอบด้วย 5 เรื่อง

เรื่องที่ 1 แนวคิดการออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอน

เรื่องที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหาและการออกแบบระบบการผลิตสื่อการสอนตามขั้นตอนการสอน

เรื่องที่ 3 การออกแบบระบบการผลิตและการใช้เอกสารการสอน

เรื่องที่ 4 การออกแบบระบบการผลิตและการใช้แบบฝึกหัด

เรื่องที่ 5 การออกแบบระบบการผลิตและการใช้เกม

4.4 ตัวแปรการวิจัย ตัวแปรต้น คือ ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอน ตัวแปรตาม คือ (1) ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมทางไกล (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมของครูผู้รับการอบรมด้วยชุดฝึกอบรมทางไกล และ (3) ความพึงพอใจของครูผู้รับการอบรมที่อบรมด้วยชุดฝึกอบรมทางไกล

4.5 ระยะเวลาในการวิจัย ปีการศึกษา 2559

5. นิยามศัพท์

5.1 ชุดฝึกอบรมทางไกล หมายถึง สื่อประสมในรูปชุดการสอนรายบุคคลที่มุ่งให้ครูผู้รับการอบรมศึกษาด้วยตนเอง โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ เอกสารฝึกอบรมและแบบฝึกปฏิบัติเป็นสื่อหลัก ซีดี และการอบรมเข้มเป็นสื่อเสริม สื่อประสมนี้ผลิตขึ้นตามหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลและการจัดประสบการณ์สำเร็จรูป เพื่อเปิดโอกาสและขยายโอกาสให้ครูผู้รับการอบรมศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 การออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอน หมายถึง การกำหนดองค์ประกอบ และขั้นตอนของการจัดทำสื่อและการนำสื่อไปใช้ครอบคลุม การออกแบบการผลิตและการใช้เอกสาร การสอน แบบฝึกหัด และเกม

5.3 เกณฑ์ประสิทธิภาพกำหนด 80/80 หมายถึง คุณภาพของชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอน ได้มาจากกระบวนการและผลลัพธ์ มีค่าร้อยละ 80 ค่าร้อยละ 80 ตัวแรก คือ ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทำกิจกรรมระหว่างอบรม ค่าร้อยละ 80 ตัวหลัง คือ ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) คิดเป็น ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังอบรม เกณฑ์การทดสอบประสิทธิภาพยอมรับได้ คือ เท่ากับเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ไม่เกิน 2.5% และต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ไม่เกิน 2.5%

5.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมของผู้รับการอบรม หมายถึง คะแนนก่อนอบรมกับคะแนน หลังอบรมของครูผู้รับการอบรมที่ฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การออกแบบระบบการผลิต และการใช้สื่อการสอน

5.5 ความพึงพอใจของผู้รับการอบรม หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงออกของครูผู้รับการอบรม ใน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ด้วยการสอบถามทางแบบสอบถามใน ด้านคุณภาพของส่วนประกอบของชุดฝึกอบรมทางไกล และผลที่ได้รับจากชุดฝึกอบรมทางไกล

5.6 ครู หมายถึง ผู้สอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่สอนในสถาบันการศึกษาชั้น พื้นฐานในโรงเรียนจังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัด ตำบล และเทศบาล ที่ปฏิบัติการสอนในปีการศึกษา 2559

5.7 โรงเรียนจังหวัดนนทบุรี หมายถึง สถานศึกษาในระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานในระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด ตำบล และเทศบาล

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

6.1 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การออกแบบระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอน สำหรับครูในโรงเรียนจังหวัดนนทบุรี ที่ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งเป็นการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาทางไกลและสามารถ นำมาใช้ในการอบรมครูได้

6.2 สถานศึกษาชั้นพื้นฐานโดยเฉพาะครูผู้รับการอบรมสามารถออกแบบระบบการผลิตและ ใช้สื่อการสอนซึ่งส่งผลให้ครูผลิตสื่อและใช้สื่อการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เกี่ยวกับการฝึกอบรมทางไกล ชุดฝึกอบรมทางไกล การออกแบบระบบสื่อการสอน การผลิตสื่อการสอน และการใช้สื่อการสอน จาก การศึกษาจึงพัฒนาเป็นชุดฝึกอบรมทางไกลผ่านกระบวนการทดสอบประสิทธิภาพ

